

Täysistunto

Tiistai 7.2.2017 klo 14.04—17.46

12. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi Hallituksen esitys HE 268/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.04 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt annettavalla hallituksen esityksellä ehdotetaan lainsäädäntöön lisättäväksi säännökset uudenlaisesta rangaistuksesta, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonnasta. Seuraamus olisi nimeltään yhdistelmärangaistus. Yhdistelmärangaistus voitaisiin tuomita vakavan rikoksen uusijalle, jota on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Ensikertalaista ei tähän rangaistukseen tuomittaisi. Yhdistelmärangaistus korvaisi nykyisen koko rangaistusajan suorittamisen vankilassa.

Nykyään koko rangaistusaikaa suorittavat vangit vapautuvat säännönmukaisesti vankilasta suoraan yhteiskuntaan vailla valvontaa ja tukea. Tämä on ongelma, koska kysymys on kaikkein vaarallisimmista vangeista, jotka erityisesti tarvitsisivat näitä toimenpiteitä heidän uusimisriskinsä vähentämiseksi.

Kysymyksessä on yksi tuomio, joka koostuu kahdesta osuudesta: vankeusajasta ja valvonta-ajasta. Valvonta-aika olisi siis osa yhdistelmärangaistusta koskevaa tuomiota. Valvonta-aika kestäisi aina vuoden. Yhdistelmärangaistukseen tuomitsemisen edellytykset olisivat samat kuin koko rangaistusajan tuomitsemisen edellytykset nykyään ovat. Järjestelmä pysyisi ehdotettavaa valvontaa lukuun ottamatta lähes nykyisellään.

Esityksessä ehdotettavan valvonta-ajan sisältö määriteltäisiin muun muassa vangin yksilöllisen riskiarvion perusteella. Valvottavan keskeisimmät lakisääteiset velvollisuudet valvonta-aikana olisivat asunnossa pysyminen määrättyinä aikoina, päihteettömyys valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvissä tilaisuuksissa, toimintaan osallistuminen ja valvontaan sitoutuminen. Valvonta-ajan velvollisuuksien törkeästä rikkomisesta voisi seurata, että tuomioistuin muuttaisi valvonta-ajasta jäljellä olevan ajan ehdottomaksi vankeudeksi. Valvonta-aikaan sisältyisi aina henkilökohtaisia valvontatapaamisia sekä muuta rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa. Valvonta merkitsisi sekä kontrollia että tukea. Siitä hyötyvät niin yhteiskunta kuin valvottava. Yhdistelmärangaistus olisi yleisen kriminaalipoliittisen linjan mukainen. Kyseessä olisi siis asteittainen ja hallittu, tuettu siirtyminen takaisin yhteiskuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Nykyään koko rangaistuksen vankilassa suorittaneet syyllistyvät melko usein vakaviin väkivaltarikoksiin suhteellisen pian vapautumisensa jälkeen. Ehdotettava valvonta-aika tulisi todennäköisesti vähentämään heidän uusintarikollisuuttaan, koska valvonnan sisällöllä puututtaisiin uusimisen keskeisiin riskitekijöihin.

Esitys ankaroittaisi seuraamusjärjestelmää jonkin verran. Koska uudistus koskisi hyvin pientä vankiryhmää, uudistuksen vaikutus rikollisuuden määrään olisi vähäinen. Ehdotetut muutokset olisivat toteutettavissa käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa, joten ne eivät edellyttäisi lisäresursseja. — Kiitos.

16.08 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että nämä hallituksen esitykset esitetään niin selkokielellä, todella hyvin ymmärrettävästi.

Kuten ministerikin sanoi, niin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muodostettavaksi uudenlainen rangaistus, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonta-ajasta. Valvonta-ajan sisältö määriteltäisiin yksilöllisesti ottamalla huomioon vangin vaarallisuus. Päihteettömyyden vaatimukseen myös panostetaan, mikä on todella tärkeää. Sanotaanhan, että vankilat olisivat puolillaan, jos ei alkoholia olisi, joten tämä päihteettömyyteen perehtyminen ja vankien auttaminen siitä pois, alkoholista nimittäin, ja päihteettömäksi siirtyminen on todella tärkeää.

Tarkoitus on, että valvonta-ajan jälkeen henkilö pääsisi yhteiskuntaan kiinni, ja tämän hyödyttäisi ihan kaikkia. Jos tulokset osoittautuisivat hyväksi, niin mahdollisesti oltaisiin ehkä käytäntöä laajentamassa myös lievemmän rikoksen uusijoille.

Ja vielä sanoisin, että kansalaisille ja koko oikeusjärjestelmälle tärkeintä olisi, että päätökset yleensä oikeusjärjestelmästä olisivat oikeudenmukaisia ja etteivät oikeusprosessit todella kestäisi niin kauan kuin joskus kestävät. Tässä oli taannoin justinsa Turun Sanomissa eräs yrittäjä, jonka oikeusprosessi käräjäoikeudesta hoviin kesti 10 vuotta: käräjäoikeus tuomitsi jyrkästi, hovioikeus vapautti, mutta tällä välillä hän oli menettänyt kaiken. Se joskus ihmetyttää, että käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomiot, joskus korkeimmankin oikeuden tuomiot, ovat niin erilaiset.

16.10 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Esitetty yhdistelmä-rangaistus tulee kyseeseen vain kaikkein vaarallisimpien rikollisten kohdalla eikä olisi siis kovin yleinen rangaistuslaji. Kyse on vakavien rikosten uusijoista, jotka muutoin istuisivat ehdottoman tuomionsa kokonaisuudessaan loppuun asti. Täytyy muistaa, että kovinkaan usein vankeuteen tuomittu ei oikeasti istu vankilassa tuomiossa mainittua aikaa.

Meillähän on Suomessa jo nyt mahdollisuus ehdonalaiseen rangaistukseen. Tuolloin ehdottomassa vankeudessa istunut rikollinen pääsee vapaaksi ja suorittaa loppuosan rangaistuksesta vapaalla jalalla. Kyse ei ole ehdollisesta vankeudesta, huom. sana "ehdollinen", vaikka nimi onkin samankaltainen. Ehdollisessa ei istuta vankilassa ollenkaan.

On vakavasti pohdittava, onko tällainen uusi rangaistuslaji tarpeellinen. Senhän voi perustellusti kokea jälleen lieventävän meidän jo nyt melko lievää rangaistusjärjestelmää. Toisaalta tietysti tavoite on oikea: puuttua juuri siihen ajankohtaan, kun rikollinen vapautuu vankilasta. Tuolloinhan tutkitusti uusimisriski on erittäin korkea. Jos tämä rangaistuslaji hyväksytään, niin sen toimeenpano on valvottava tarkasti ja aikanaan tehtävä johtopäätökset, onko rangaistuksen käytöllä ollut todellista vaikutusta rikollisten käytökseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

16.12 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Minusta on oikein hyvä, että erilaisia muotoja tarkastellaan ja etsitään, koska kuitenkin vankilassaoloaika on ensinnäkin kallista ja toisaalta siinä henkilö ei kyllä kovin paljon kuntoudu takaisin yhteiskuntaan. Nämä rikokset ovat sentyyppisiä, että niistä tulee pitkiä rangaistuksia elikkä siinä monta vuotta ollaan pois tavallisesta elämästä.

Tarkistan ministeriltä: onko se niin, että jos saa esimerkiksi 12 vuoden määräaikaisen rangaistuksen, niin sisältyykö se yksi vuosi siihen vai onko se siihen päälle? Minä en nyt ihan sitä ymmärtänyt tästä. Yritin tätä vähän tavata, en ehkä osannut etsiä esimerkkiä, kyllä se varmaan olisi löytynyt. Mutta vastatkaa, jos tuossa osaatte.

Mutta ehkä tuossa murhan kohdalla olisin voinut miettiä, onko se esimerkiksi semmoinen rikos, että voisiko sitä vaarallisuusarviota ensikertalaisellekin miettiä. Tässä nyt on ollut varmasti näin, että lähdetään katsomaan näistä rikoksenuusijoista, koska siinä on takana hyvin pitkä vankeusaika ja armahduksen kautta sitten päästään vapauteen, eli siinä ollaan aika kauan vankilassa. Ehkä sentyyppisissä olisi sen vaarallisuusarvion voinut ensikertalaisellekin tehdä. Mutta hyvä näin, että lähdetään nyt ottamaan selvää tästä, mitä tuloksia tästä saadaan.

16.13 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa puhemies! Kun rangaistuksista puhutaan, niin tuli mieleen keväällä tekemämme aloite — sanoin monikossa, koska allekirjoittajia oli yli 160 kappaletta — jonka sisältönä oli se, että oikeus syyttää taposta ei vanhennu. Tämä aloite liittyi Nokialla tapahtuneeseen tappoon 80-luvulla. Sitä ei ole saatu selville, ja nyt se tutkinta on jouduttu lopettamaan, koska vaikka tekijä saataisiin selville, syyteoikeutta ei enää ole. Aloite meni lakivaliokuntaan, ja ymmärtääkseni siitä on sitten oikeusministeriö antanut lausunnon, mutta se ei ole sitten taas julkinen asiakirja, se on valiokunnassa. Haluaako ministeri millään tavalla avata sitä, mitä mahdollisesti ministeriössä on asiasta tuumailtu ja miten ehkä asia voisi edetä?

16.14 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa herra puhemies! Osaltani ehkä osaan joihinkin kysymyksiin vastata.

Edustaja Meren kysymys siitä, miten tämä nyt menee: Tämä menee niin, että siinä on se ehdoton vankeus ja sen jälkeinen vuoden pituinen valvonta-aika. Näin se menee.

Edustaja Kiurun kysymykseen: otan selvää, missä mennään tämän asian suhteen.

Ylipäätään tästä yhdistelmärangaistuksesta sen verran, että kun oltiin tuolla vierailulla Hämeenlinnassa vankilassa ja siellä tämä oikeastaan ensimmäisen kerran tuotiin julkiseksi, kun siellä oli rikostoimittajia paikalla, niin kyseisen vankilan johtaja, siis ammattilainen, piti tätä yhdistelmärangaistusta hyvänä asiana, ja nimenomaan sen takia että nämä ihmiset eivät mene niin kuin tyhjän päälle. Kun se kokemus tulee sieltä, niin itse arvostan sitä. Ylipäätään, täällä istuu salissakin ihmisiä, jotka ovat alan ammattilaisia, ja heiltä saa arvokasta palautetta tästä. Sitä pidän suuressa arvossa, koska se palaute tulee kokemuksen kautta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.